

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ
директор НН Інституту культури і
мистецтв
проф. О. А. Устименко-Косоріч

« 30 » серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
перший (бакалаврський) рівень

МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 034 Культурологія
освітня програма Культурологія
мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту/факультету _____

« 30 » серпня 2022 р.

Голова Руденко О. Ф.

Розробник: Будянський Д.В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Протокол № 12 від «21» червня 2022 року.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології д., мист., проф. О. К. Зав'ялова

Схвалено науково-методичною комісією інституту

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії інституту О.Ф. Руденко

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		3-й	
Семестр			
5-й		6-й	
Лекції			
22 год.			
Практичні, семінарські			
24 год.			
Лабораторні			
-		-	
Самостійна робота			
72 год.			
Консультації:			
2			
Загальна кількість годин – 120		Вид контролю: залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета курсу «Мультикультуралізм: теорія і практика» - ознайомлення студентів із теоретико-методологічним підґрунтям мультикультуралізму та соціально-політичною практикою його застосування в окремих країнах світу.

Завдання вивчення дисципліни:

- висвітлення специфіки формування політики мультикультуралізму і особливостей світової практики міжкультурної взаємодії⁴
- дослідження специфіки міжкультурних відносин у сучасному суспільстві;
- вивчення механізмів впливу держави на процес формування національної ідентичності у полікультурному та поліетнічному середовищі;
- ознайомлення із особливостями етнополітики української держави щодо регулювання міжкультурних взаємодій та агрегації інтересів різних національних та соціокультурних груп.

Вивчення програмного матеріалу даної дисципліни, як і інших спеціальних дисциплін, сприяє оволодінню загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта «Культурологія».

2. Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного освоєння студентом навчального курсу «Мультикультуралізм: теорія і практика» передбачається інтеграція знань, умінь і навичок з таких дисциплін освітньо-професійної програми «Культурологія» першого (бакалаврського) рівня: «Основи професійного спілкування», «Культурологія», «Культурологія міфу» відповідно до освітньо-професійної програми 034 Культурологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

Зміст курсу забезпечує: формування у студентів знань про культурне розмаїття сучасного світу, соціально-політичні процеси у мультикультурних державах, базові принципи політики мультикультуралізму та варіанти їх реалізації.

Знати: сучасні методи та підходи для опрацювання відповідних джерел, спрямованих на вивчення особливостей мистецтва різних культурних епох, їхніх художніх цінностей та пріоритетів. Вміти: опрацьовувати джерела різного характеру, готувати якісний і змістовний візуальний контент, необхідний для популяризації та активізації зацікавленості історією мистецтва.	ПРН 6	Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій.
Знати: різноманітні методики опрацювання культурних джерел, основні особливості мистецтва різних культурних епох, їхні художні цінності та пріоритети. Уміти: підбирати, систематизувати, аналізувати й	ПРН 8	Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.

узагальнювати інформацію з різних джерел, формувати обґрунтовані висновки на актуальні митецькі теми (проблеми).		
Знати: особливості, характерні ознаки, здобутки українського мистецтва; досягнення та персоналії в різних галузях світового та національного мистецтва; напрямки, види і жанри мистецтва; основні наукові концепції розвитку мистецтва; основні соціальні функції мистецтва. Уміти: аналізувати процеси становлення та розвитку мистецтва; усвідомлювати природу різних жанрів художньої творчості й видів мистецтв; орієнтуватися в багатому світі художніх явищ; характеризувати напрямки, види та жанри мистецтва вітчизняної й зарубіжної культури в порівняльному аспекті.	ПРН 10	Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу.
Знати: основні правила написання різних видів наукових досліджень і способи їх застосування у практичній діяльності. Уміти: поєднувати знання з історії мистецтв із корпусом дисциплін гуманітарного спрямування, уміти застосовувати синтез цих знань на практиці.	ПРН 17	Знати та розуміти основні принципи наукової, дослідницької та прикладної діяльності, які базуються на глибокому вивченні взаємозв'язків культурології, психології, історії культури, зв'язків з громадськістю, спираючись на економічні та технологічні можливості.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	- систематизовані, глибокі і повні знання з усіх розділів навчальної програми, а також по основних питаннях, які виходять за її межі; - точне використання наукової термінології (в тому числі іноземною мовою), стилістично грамотне, логічно правильне виклад відповіді на питання; - бездоганне володіння інструментарієм навчальної дисципліни, вміння його ефективно використовувати в постановці і вирішенні наукових і професійних завдань; - виражена здатність самостійно і творчо вирішувати складні проблеми в нестандартній ситуації; - повне і глибоке засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої навчальної програми дисципліни; - вміння орієнтуватися в теоріях, концепціях і напрямках по досліджуваній дисципліні і давати їм критичну оцінку, використовувати наукові досягнення інших дисциплін; - творча самостійна робота на практичних, лабораторних заняттях, активну участь в групових обговореннях, високий рівень культури виконання завдань.

В	- систематизовані, глибокі і повні знання з усіх розділів навчальної програми; - точне використання наукової термінології (в тому числі іноземною мовою), стилістично грамотне, логічно правильне виклад відповіді на питання; - володіння інструментарієм навчальної дисципліни, вміння його ефективно використовувати в постановці і вирішенні наукових і професійних завдань; - здатність самостійно і творчо вирішувати складні проблеми в нестандартній ситуації в рамках навчальної програми; - повне засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої навчальної програми дисципліни; - вміння орієнтуватися в основних теоріях, концепціях і напрямках по досліджуваній дисципліні і давати їм критичну оцінку; - самостійна робота на практичних, лабораторних заняттях, творчу участь в групових обговореннях, високий рівень культури виконання завдань.
С	- достатньо повні і систематизовані знання в обсязі навчальної програми; - використання необхідної наукової термінології, стилістично грамотне, логічно правильне виклад відповіді на питання, вміння робити обґрунтовані висновки; - володіння інструментарієм навчальної дисципліни, вміння його використовувати в рішенні навчальних і професійних завдань; - здатність самостійно застосовувати типові рішення в рамках навчальної програми; - засвоєння основної літератури, рекомендованої навчальної програми дисципліни; - вміння орієнтуватися в базових теоріях, концепціях і напрямках по досліджуваній дисципліні і давати їм порівняльну оцінку; - активна самостійна робота на практичних, лабораторних заняттях, періодична участь у групових обговореннях, високий рівень культури виконання завдань.
D	- достатні знання в обсязі навчальної програми; - використання наукової термінології, стилістично грамотне, логічно правильне виклад відповіді на питання, вміння робити висновки; - володіння інструментарієм навчальної дисципліни, вміння його використовувати в рішенні навчальних і професійних завдань; - здатність самостійно застосовувати типові рішення в рамках навчальної програми; - засвоєння основної літератури, рекомендованої навчальної програмою дисципліни; - вміння орієнтуватися в базових теоріях, концепціях і напрямках по досліджуваній дисципліні і давати їм порівняльну оцінку; - самостійна робота на практичних, лабораторних заняттях, участь в групових обговореннях, високий рівень культури виконання завдань.
Е	- достатній обсяг знань в рамках освітнього стандарту; - засвоєння основної літератури, рекомендованої навчальної програми дисципліни; - використання наукової термінології, стилістичне і логічний виклад відповіді на питання, вміння робити висновки без істотних помилок; - володіння інструментарієм навчальної дисципліни, вміння його використовувати в рішенні стандартних (типових) завдань; - вміння під керівництвом викладача вирішувати стандартні (типові) задачі; - вміння орієнтуватися в основних теоріях, концепціях і напрямках по досліджуваній дисципліні і давати їм оцінку; - робота під керівництвом викладача на практичних, лабораторних заняттях, допустимий рівень культури виконання завдань.
F	- недостатньо повний обсяг знань в рамках освітнього стандарту; - знання частини основної літератури, рекомендованої навчальної програми

	дисципліни; - використання наукової термінології, виклад відповіді на питання з істотними лінгвістичними і логічними помилками; - слабе володіння інструментарієм навчальної дисципліни, некомпетентність у вирішенні стандартних (типових) завдань; - невміння орієнтуватися в основних теоріях, концепціях і напрямках дисципліни, що вивчається; - пасивність на практичних і лабораторних заняттях, низький рівень культури виконання завдань.
FX	відсутність знань і компетенцій в рамках освітнього стандарту або відмову від відповіді.

Розподіл балів

Поточний контроль														Разом	Сума	Підсумковий (зал.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1							РОЗДІЛ 2										
T 1.1	T 1.2	T 1.3	T 1.4	T 1.5			T 2.1	T 2.2	T. 2.3	T 2.4	T 2.5	T 2.6		48	84	16	100
Поточний контроль																	
4	4	4	4	4			4	4	4	4	8	4					
Контроль самостійної роботи														36			
3	3	3	3	3			3	3	3	3	6	3					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	Задовільно
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: реферати, презентації практичних завдань, відеозаписи, тести, усні відповіді, творчі проекти, екзамен.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні аспекти дослідження мультикультуралізму.

Розділ 2. Світова соціально-політична практика мультикультуралізму.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ

Тема 1.1. Мультикультуралізм як наукова категорія

Ідейні витoki, історичне підґрунтя та еволюція теорії «мультикультуралізму». Диференціація понять «полікультурність» («культурна різноманітність»), «мультикультуралізм», «етнокультурний плюралізм».

Сутність ліберальної теорії «мультикультуралізму». Фундатори мультикультуралізму. «Політика визнання» Ч. Тейлора, зв'язок між визнанням та ідентичністю.

Дескриптивний та нормативний аспекти мультикультуралізму. Типи мультикультуралізму: моралістичний, постмодерністський, фундаменталістський. Три виміри мультикультурної політики (культурна ідентичність, соціальна справедливість, економічна ефективність). Самовизначення особистості у полікультурному просторі. Зв'язок між індивідуальним вибором і культурою. Культурна ідентичність і її зв'язок із оцінкою, яку має національна група.

Тема 1. 2. Філософсько-культурологічний та політичний дискурси мультикультуралізму в західній та вітчизняній науці

Передумови формування мультикультуралістського дискурсу у західній науці. Проект «справедливості» Д. Ролза. Д. Ролз про здатність індивідуумів переоцінювати і змінювати свої концепції життя. Ліберальна традиція про «індивідуальну приватність» як протилежність «схваленій моралі». Ліберальна держава і збільшення шляхів і можливостей для індивідуальної свободи. Критика теорії справедливості Д. Ролза. Р. Дворкін про «схвалений примус»: критика патерналістського підходу до свободи.

Розвиток мультикультуралістського дискурсу в Україні.

Тема 1. 3. Основні теоретичні підходи до аналізу культурної багатоманітності

Концепції акультурації (пристосування культурних ознак, інтересів, запитів певної спільноти до культури суспільства в цілому). Б. Беррі про відносини індивіда зі своєю культурною ідентичністю і взаємозв'язки із соціумом етнічної більшості. Критика мультикультуралізму: Б. Беррі про культурну нейтральність держави. Концептуальне розмаїття поглядів на культурне розмаїття. Концепції «мозаїки», «салатної миски», теорія мажоритарних і міноритарних груп, «культурного плюралізму».

Теоретичні моделі «мультикультуралізму» Ч. Кукатаса: класичний і сучасний ліберальний мультикультуралізм. Ч. Кукатас про типи реакції суспільства на культурну багатоманітність (ізоляціонізм, асиміляторство, апартеїд, м'який мультикультуралізм, жорсткий мультикультуралізм). Ідея антропологічного мультикультуралізму Б. Пареха. Теорії американського мультикультуралізму. Мультикультурний проект В. Кімліки: «політична рівність» у багатокультурному суспільстві. Концепція «культурної свободи» А. Сена.

Тема 1.4. Мультикультуралізм і теорія громадянського суспільства

Громадянське суспільство як предмет теоретичного консенсусу ліберально-комунітаристського аналізу. Поняття «мультикультурного громадянства» У. Кімліки. Теорія толерантності М. Уолцера.

Внутрішній зв'язок свободи і культури; культурні передумови ліберальної цінності свободи вибору; «спільний словник традицій і звичаїв» членів однієї культури. Основні причини дифузії у суспільстві спільної культури. Справедливість і права меншин. Гарантія права голосу для меншин. Ю. Габермас про національну ідентичність. «Мультикультурна єдність» громадянського суспільства в теорії Ю. Габермаса.

Тема 1. 5. Мультикультуралізм і глобалізація

Глобалізація як феномен світової культури. Гуманітарний потенціал і актуальність доктрини мультикультуралізму в епоху глобалізації. Затребуваність політики мультикультуралізму в умовах інтенсифікації міграційних процесів у глобальному світі. Проблеми перегляду «конструкції» мультикультурного суспільства в умовах посилення міграційних процесів. Переваги та недоліки мультикультурної інтеграційної моделі мігрантів у суспільстві, що глобалізується. Проблеми збереження культурної ідентичності в умовах глобалізації.

РОЗДІЛ 2. СВІТОВА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ПРАКТИКА МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ

Тема 2.1. Досвід утвердження культурної багатоманітності у США

Сутність ідеї співіснування множинних культурних світів у країнах, побудованих на іммігрантській основі – США, Канада, Австралія. Особливості розв'язання проблем багатокультурності у багатонаціональних державах, що базуються на засадах федералізму. Р. Дворкін про єдину «культурну структуру» США, що базується на «спільній мові». «Американська мрія» та впровадження моделі «плавильного тигля». Поняття «єдина культура» і «домінуюча культура». Константи імміграційної політики США. Політика щодо національних меншин у США. Американські племена і пуерторіканці, що створили не лише субкультури із спільною культурою, але й дійсно відмінні суспільні культури. Передумови формування програми мультикультуралізму в США – «революція» громадянських прав, «Акт про громадянські права» (1964 р.), «Імміграційний Акт» (1965 р.).

«Мультикультуралізм» як феномен суспільної свідомості сучасних США. Д. Нейсбіт про внутрішньоштатну міграцію та імміграцію як основні причини затребуваності ідеології мультикультурного суспільства. Н. Глейзер про витоки політики мультикультуралізму та проблеми формування єдиної американської нації. С. Хантінгтон про кризу ідентичності. Ліберальне ставлення до подвійного громадянства в США та практика «стверджувальної дії» щодо іммігрантів.

Тема 2.2. Державний мультикультуралізм: канадський досвід

Суспільні цінності й політична культура Канади 70-х років XX ст. – чітко виражена британська орієнтація. Спротив Акту про офіційні мови Канади від 1969 р. Політика уряду П'єра Трюдо, що кардинально змінила природу владних відносин в країні. Зміна концепції щодо титульного етносу; від монополістичного до поліетнічного суспільства.

Праця Дж. Портера «Вертикальна мозаїка» про стратифікацію канадського суспільства. Доктрина «Багатокультурність на двомовній основі» (1971 р.) та канадський «Акт про багатокультурність» (1988 р.). Сутність політики багатокультурності Канади як політики рівної участі та збереження культурної спадщини народів. Політика багатокультурності та фундаментальні канадські цінності. Заходи щодо сприяння інтеграції іммігрантів до канадського суспільства. Помилки політики багатокультурності в Канаді. Міфи та реальність двомовності у Канаді.

Тема 2.3. Мультикультуралізм як соціокультурна політика та практика Австралії

Політика мультикультуралізму Австралійського Союзу: сутність, пріоритети, завдання. Модель державної підтримки збереження етнокультурного своєрідності груп меншин (в першу чергу недавніх іммігрантів із азіатських країн) в умовах природного переважання англо-австралійського культурного середовища. Проблеми практичного впровадження мультикультурної політики: розкол чи консолідації австралійського соціуму? Проблема системи надання меншинам «неєвропейського» цивілізаційного ареалу необґрунтованих преференцій за рахунок більшості. Сублімація категорії «етнічна своєрідність» на шкоду категорії «загальногромадянська єдність».

Тема 2.4. Етнокультурна плюралізація та проблема інтеграції в західноєвропейських суспільствах

Основні фактори етнокультурної плюралізації Європи. Особливості державної політики щодо мультиетнокультурності окремих країн ЄС (Бельгія, Велика Британія, Іспанія, Німеччина, Франція, Швейцарія) у др. пол. XX – поч. XXI ст. Основні моделі включення іммігрантів у західноєвропейських суспільствах на прикладах Франції, Німеччини і Великобританії. Позитивні і негативні прояви мультикультуралізму в сучасних полікультурних, фрагментованих країнах ЄС. Проект конституції ЄС про громадянство і право на соціокультурне розмаїття у ЄС.

Підстави для зміни політики західних держав до національних та інших соціокультурних меншин. Тенденція відмови європейських країн (Німеччини, Велика Британія, Франція, Нідерланди) від політики мультикультуралізму. Політика натуралізації Німеччини. Д. Кемерон про запровадження «активного м'язового лібералізму» у Великій Британії. Закон щодо хиджабів у Франції: дві точки зору. Швеція: проблеми ісламізації та мультикультурної взаємодії. Швейцарська формула «єдність у розмаїтті». Загальна позиція західноєвропейських країн щодо мультикультуралізму на сучасному етапі.

Тема 2.5. Громадянство, культурні спільноти та національна ідентичність в Україні

Три рівні розуміння мультикультуралізму (демографічний, ідеологічний, політичний) в Україні. Специфіка культурного різноманіття в Україні. Вплив глобалізаційних процесів на функціонування етнокультурного простору українського суспільства. Особливості сучасного етапу етнокультурного розвитку українського суспільства. Етнокультурні регіони України та фактори

їх формування. Культурна дихотомія «Схід – Захід»: політичний аспект і проблеми формування національної ідентичності. Регіональні особливості етнокультурного та мовного простору України.

Політика у сфері етнокультурного розвитку та становлення громадянського суспільства в Україні. Принципи формування українського варіанту мультикультуралізму та шляхи втілення теорії в життя. Роль української держави та її інститутів у забезпеченні мультикультурної перспективи. Законодавство України у сфері національних прав і його відповідність реаліям. Законодавство України про статус української мови та мови національних меншин. Дискусія з приводу запровадження офіційної двомовності в Україні.

Тема 2.6. Толерантність та її роль у мультикультурному суспільстві

Поняття «толерантність». Толерантність як нормативний медіатор міжкультурної взаємодії. Основні принципи міжетнічної толерантності. Зв'язок між толерантністю та мультикультуралізмом. Індекс толерантності. Країни з найбільшим рівнем толерантності. Толерантність як повага, прийняття і правильне розуміння багатого розмаїття культур сучасного світу, форм самовиразу і прояву людської індивідуальності; відмова від догматизму, абсолютизації істини і утвердження норм, встановлених у міжнародно-правових актах в сфері прав людини. Декларація принципів толерантності, затверджена Генеральною конференцією ЮНЕСКО (1995).

Роль ЗМІ у забезпеченні прозорості процесу прийняття рішень у сфері культурної політики, функціонуванні та взаємодії національно-культурних спільнот. Аналіз медійного простору, що здатний як стимулювати міжкультурну згоду, так і провокувати конфлікти. Практика поширення толерантності українському суспільстві.

Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	У тому числі					
	Усього	Лекції	Практ.	Конс.	Екзам.	Самост. робота
І СЕМЕСТР						
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ.						
Тема 1.1. Мультикультуралізм як наукова категорія.	10	2	2			6
Тема 1.2. Філософсько-культурологічний та політичний дискурси мультикультуралізму в західній та вітчизняній науці.	10	2	2			6
Тема 1.3. Основні теоретичні підходи до аналізу культурної багатоманітності.	10	2	2			6
Тема 1.4. Мультикультуралізм та теорія громадянського суспільства.	10	2	2			6
Тема 1.5. Мультикультуралізм і глобалізація.	10	2	2			6
Разом за розділом 1.	50	10	10			30
РОЗДІЛ 2. СВІТОВА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ПРАКТИКА МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ						
Тема 2.1. Досвід утвердження культурної багатоманітності у США.	11	2	2			7
Тема 2.2. Державний мультикультуралізм: канадський досвід.	11	2	2			7
Тема 2.3. Мультикультуралізм як соціокультурна політика та практика Австралії.	11	2	2			7
Тема 2.4. Етнокультурна плюралізація та проблема інтеграції в західноєвропейських суспільствах.	12	2	2			7
Тема 2.5. Громадянство, культурні спільноти та національна ідентичність в Україні.	14	2	4			7
Тема 2.6. Толерантність та її роль у мультикультурному суспільстві.	11	2	2			7
Разом за розділом 2.	70	12	14	2		42
Усього годин	120	22	24	2		72

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
РОЗДІЛ І		
1	Мультикультуралізм як наукова категорія.	2
2	Філософсько-культурологічний та політичний дискурси мультикультуралізму в західній та вітчизняній науці.	2
3	Основні теоретичні підходи до аналізу культурної багатоманітності.	2
4	Мультикультуралізм та теорія громадянського суспільства.	2
5	Мультикультуралізм і глобалізація.	2
6	Досвід утвердження культурної багатоманітності у США.	2
7	Державний мультикультуралізм: канадський досвід.	2
8	Мультикультуралізм як соціокультурна політика та практика Австралії.	2
9	Етнокультурна плюралізація та проблема інтеграції в західноєвропейських	2

	суспільствах.	
10	Громадянство, культурні спільноти та національна ідентичність в Україні.	2
11	Толерантність та її роль у мульти-культурному суспільстві.	2
	Разом	22

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
РОЗДІЛ І		
1	Мультикультуралізм як наукова категорія.	2
2	Філософсько-культурологічний та політичний дискурси мультикультуралізму в західній та вітчизняній науці.	2
3	Основні теоретичні підходи до аналізу культурної багатоманітності.	2
4	Мультикультуралізм та теорія громадянського суспільства.	2
5	Мультикультуралізм і глобалізація.	2
6	Досвід утвердження культурної багатоманітності у США.	2
7	Державний мультикультуралізм: канадський досвід.	2
8	Мультикультуралізм як соціокультурна політика та практика Австралії.	2
9	Етнокультурна плюралізація та проблема інтеграції в західноєвропейських суспільствах.	2
10	Громадянство, культурні спільноти та національна ідентичність в Україні.	4
11	Толерантність та її роль у мульти-культурному суспільстві.	2
	Разом	24

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
РОЗДІЛ І		
1	Мультикультуралізм як наукова категорія.	6
2	Філософсько-культурологічний та політичний дискурси мультикультуралізму в західній та вітчизняній науці.	6
3	Основні теоретичні підходи до аналізу культурної багатоманітності.	6
4	Мультикультуралізм та теорія громадянського суспільства.	6
5	Мультикультуралізм і глобалізація.	6
6	Досвід утвердження культурної багатоманітності у США.	7
7	Державний мультикультуралізм: канадський досвід.	7
8	Мультикультуралізм як соціокультурна політика та практика Австралії.	7
9	Етнокультурна плюралізація та проблема інтеграції в західноєвропейських суспільствах.	7
10	Громадянство, культурні спільноти та національна ідентичність в Україні.	7
11	Толерантність та її роль у мульти-культурному суспільстві.	7
	Разом	72

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

- Дзюба І. Глобалізація і майбутнє культури. Слово і Час. 2008. № 9. С. 23–30.
- Жангожа Р. Мультикультуралізм: pro et contra. Київ, 2016. 208 с
- Кимліка В. Лібералізм і права меншин [пер. з англ. Р. Ткачук / гол. ред. і автор передм. Дж. Перлін; наук. ред. І. Лизогуб]. – Харків: Центр Освітніх Ініціатив, 2001. – 176 с.
- Лібералізм: [антологія / упоряд. : О. Проценко, В. Лісовий]. – [2-ге вид.]. – К.: ВД «Простір», «Смолоскип», 2009. – 788 с.
- Ролз Дж. Теорія справедливості / Д. Ролз; [пер. з англ. О. Мокровольського]. – К.: Вид-во

Соломії Павличко «Основи», 2001. – 822 с.

6. Тейлор Ч. Мультикультуралізм і «Політика визнання» / Ч. Тейлор ; [пер. з англ. Р. Й. Димерця]. – К. : Альтерпрес, 2004. – 172 с.

7. Kymlicka W. Politics in the Vernacular : Nationalism, Multiculturalism, and Citizenship / W. Kymlicka. – Oxford : Oxford, University Press, 2001. – 392 p.

8. Taylor Ch. Cross-Purposes : The Liberal-Communitarian Debate / Ch. Taylor // Liberalism and Moral Life / ed. Rosenblum N. – Cambridge : Harvard Univ. Press, 1989. – P. 159–182.

9. Multiculturalism and Political Theory. Cambridge, UK. : Cambridge: University Press. – 432 p.

10. Multiculturalism reconsidered : «Culture and Equality» and its critics / edited by Paul Kelly. – Cambridge; Malden, MA : Polity Press, 2002. – 243 p.

11. Parekh B. Multiculturalism and the Political Theorists / B. Parekh // European Journal of Political Theory. – 2002. – Vol. 1. – № 1. – P. 107–119.

Додаткові

1. Берлін І. Чотири есе про свободу / І. Берлін ; [пер. з англ. О. Коваленка]. – К. : Основи, 1994. – 272 с.

2. Козловець М. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія / М. Козловець. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.

3. Колодій А. Ф. Американська доктрина мультикультуралізму і етнонаціональний розвиток України / А. Ф. Колодій // Агора. – 2008. – Вип. 6 : Україна і США : взаємодія у галузі політики, економіки, культури і науки. – С. 5–14.

4. Колодій А. Ф. Доктрина мультикультуралізму : перспективи модифікації у нових державах із неконсолідованими націями [Електронний ресурс] / А. Ф. Колодій // Демократичне врядування : науковий вісник. – 2011. – Вип. 8. – Режим доступу: <http://www.lvivacademy.com/visnik8/fail/Kolodij.pdf>.

5. Кругляк О. Політика багатокультурності Канади : цілі та наслідки / О. Кругляк // Актуальні питання вітчизняної етнополітики : шляхи модернізації, врахування міжнародного досвіду / За заг. ред. Ю. Тищенко. – К. : УНЦПД, 2004. – С. 219–233.

6. Попович М. Ліберальні цінності : євроінтеграційний контекст [Електронний ресурс] / М. Попович // Дзеркало тижня. – 2001. – № 47 (371). – 1–7 грудня. – Режим доступу: <http://www.zn.kiev.ua/nn/show/371/33035/>.

7. Barry B. Culture and Equality : An Egalitarian Critique of Multiculturalism / B. Barry. – Cambridge : Blackwell Publishers, 2000. – 416 p.

8. Bernstein R. Dictatorship of Virtue. Multiculturalism and the Battle for America's Future / R. Bernstein. – N. Y. : Random House, 1994. – 379 p.

9. Clegg N. Speech on multiculturalism [Electronic resource] (Luton, 3 March 2011) : Full Transcript. – Access mode: <http://www.newstatesman.com/2011/03/open-liberal-violent/>.

10. Favell A. Multi-ethnic Britain : an exception in Europe? / A. Favell ; [Edited by J. Solomos] // Patterns of Prejudice, 2001. – Vol. 35. – № 1. – January. – P. 35–57. – Відомості доступні також по Інтернету: <http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/favell/SOLOMOS.htm>.

9. Інформаційні ресурси

1. Державний комітет України у справах національностей та релігій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scnm.gov.ua/control/>.

2. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.kiev.ua/index.html>.

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Програма здійснюється за наявності дидактичних та ілюстративних матеріалів, а також навчально-методичного матеріалу (посібників, монографій, популярної літератури з історії та теорії мистецтва, ілюстрованих альбомів, доступу до електронних ресурсів) та апаратури (відеопроєктор, комп'ютер, ноутбук) для проведення практичних занять.